

نگاهی به سریال‌های عربی ماه رمضان

حاشیه‌هایی فراتر از متن

■ **شرق:** با شروع رمضان رقابت شبکه‌های تلویزیونی برای جذب مخاطبان آغاز شده است. به طور تاریخی رمضان ماهی است که خانواده‌ها در کنار هم جمع می‌شوند و پس از صرف افطار به تماشای تلویزیون مشغول می‌شوند. از ۲۰ سال پیش تاکنون رسم تماشای سریال‌های ایام رمضان باب شده است؛ سریال‌هایی که غالباً به مدت ۳۰ روز و هر شب برای ایام رمضان آماده پخش می‌شوند. به گزارش «عرب نیوز بلاگ» هر سال شبکه‌های مختلف سریال‌های گوناگونی را برای پخش آماده می‌کنند. در این میان کمپانی‌های سریال‌سازی مصر و لبنان سهم بیشتری از تولیدات رمضان را به دوش می‌کشند اما از چند سال پیش سوریه هم به جمع کشورهای تولیدکننده سریال برای رمضان پیوسته است، البته از این نکته هم نگذریم که سریال‌های ترکیه که به زبان عربی ترجمه شده‌اند در این سال‌ها با استقبال مخاطبان روبرو شده‌اند. اما از آنجا که بسیاری از این سریال‌ها موزیکال هستند و موضوعات جنسی یا دیگر تابوهای اسلامی را برای جذب مخاطبان می‌شکنند (اگرچه تعداد اندکی از آنها دارای مضامین مذهبی هستند) بسیاری از مسلمانان این برنامه‌ها را مناسب ایام رمضان نمی‌دانند. دوباره ماه رمضان است و فهرست برنامه‌های تلویزیونی هر شبکه اعلام شده است ولی انگار رمضان بدون حواشی سریال‌های تلویزیونی غیرمکن است. امسال هم سریالی با نام «عمر القزوغ» که درباره زندگی عمربن خطاب و تولید کشور کویت است برای پخش در نظر گرفته شده که مخالفت‌های بسیاری را برانگیخته. این سریال توسط شبکه پخش خاورمیانه تولید شده و در تمام کشورهای عربی و ترکیه قابل دسترسی است. این سریال در عربستان سعودی جایی که پادشاه فهد بن عبدالعزیز بر سر کار است مخالفت‌های بسیاری را در پی داشت. این پادشاه در مورد این سریال چنین گفته است: «به خدا قسم که ما خودمان را از کارهای شبکه MBC دور می‌دانیم و خصوصاً در مورد سریال عمرالقروغ تمام تلاش‌م را می‌کنم تا این سریال را متوقف کنم فقط باید حکم خدا را بپذیرد و گرنه ما به دادگاه شکایت می‌کنیم». سریال عمر در مورد خلیفه دوم عربی است. هزینه ساخت این سریال هنوز آشکار نشده است اما هزینه تولید این سریال تاریخی دهه‌هایولین دلار

برآورد شده است. پیش از این در سال ۲۰۱۱ سریالی توهین‌آمیز به امام حسن و حسین (ع) با نام «مهاویه و حسن و حسین» برای ایام رمضان از کویت پخش شد که این سریال هم مخالفن بسیاری داشت. این سریال به سفارش شبکه MBC ساخته شد و در آن چهره مبارک امام حسن و حسین (ع) به نمایش در آمد. این سریال توهین‌آمیز سعی داشت علاوه بر اینکه چهره معاویه و اشتباهات او را تیرنه کند، وی را چهری در سطح ائمه شیعه(ع) نشان دهد و در این سریال صلح امام حسن(ع) پرتنگ‌تر نشان داده شد تا نتیجه پخش این باشد که ائمه شیعه با خلفای این‌امیه مشکلی نداشتند.

سریال‌های مصری در ماه رمضان

امسال اما باید انتظار فصل جدیدی از سریال‌های مصری برای رمضان را داشته باشیم. با توجه به تحولات سیاسی اخیر که در کشور مصر رخ داده است و روی کار آمدن اسلامگرایان در این کشور، مردم در انتظار فصل جدیدی از برنامه‌های تلویزیونی هستند. هر ساله با فرارسیدن ماه مبارک رمضان، شبکه‌های تلویزیونی دولتی و خصوصی این کشور ویژه‌برنامه‌هایی ـ ۲۰روزه را روی آنتن می‌زنند. به گزارش العربیه، سریال‌های تلویزیونی با مضمن کمدی، اجتماعی، مذهبی، سیاسی یا وطن‌دوستانه از جمله این ویژه‌برنامه‌ها هستند که در دلیل در برداشتن مضامین غیراسلامی در سال‌های گذشته مورد اعتراض روحانیون مسلمان مصری قرار گرفته‌اند. روحانیون مسلمان مصری به مضامین غیراخلاقی سریال‌های ویژه ماه مبارک رمضان شبکه‌های تلویزیونی این کشور اعتراض داشتند. در این سریال‌ها صحنه‌های رقص، خوانندگی، مصرف مومالمخدر و مشروبات الکلی ـ و ـ به نمایش درمی‌آیند که از دیدگاه رهبران مذهبی مصر با روح معنوی ماه مبارک رمضان تناقض دارد. به نظر می‌رسد ماه مبارک بازار خوبی برای تولیدکنندگان برنامه‌های تلویزیونی به شمار می‌رود تا آنجایی که بنابر اطلاعات مرکز تحقیقات IPSOS دو هفته اول رمضان میزان تماشای برنامه‌های تلویزیونی در خاورمیانه ۳۰درصد افزایش یافته است. کمال حبیب، رهبر سابق انجمن مصری جبهه‌ا در مورد پخش این برنامه‌ها گفت: «باید برای برنامه‌های ماه رمضان کاری کرد. بسیاری از مسلمانان در طول این سال‌ها علیه برنامه‌های رمضان شکایت داشتند و مرسسی رییس‌جمهور جدید مصر حتماً برای این سریال‌ها فکری خواهد کرد. اگر هم این تغییرات برای سال ۲۰۱۲ اعمال نشود قطعاً ما در سال بعد شاهد تغییر محتوای این سریال‌ها خواهیم بود.»

این میان روحانیون عرب هم از تعداد زیاد سریال‌ها در این ایام راضی نیستند. به گزارش «گلف تودی» ایمان اسماعیل‌الهاشمی مدیر اجرایی ارشاد اسلامی و مسوول پروژهٔ بین‌المللی فرهنگ اسلامی عربستان گفت: «ماه مبارک رمضان که ماه بخشش و انجام امور خیر است، بیکار در سال می‌آید و در این ایام باید برای تزیین شدن به خدا و دعا کرد اقدام کرد. مسلمانان باید در هر لحظه این ماه تلاش کنند به خدا نزدیک شوند و من شخصاً فکر می‌کنم در ایام رمضان باید برنامه‌های تلویزیونی کم شود تا مردم بیشتر وقت خود را به مناجات بگذرانند.»

«حسن فتحی» از آن دست کارگردان‌هایی است که هر وقت نام مجموعه‌هایش در فهرست پخش تلویزیون قرار می‌گیرد، مخاطبان منتظر دیدن سریالی متفاوت هستند. «در مسیر زاینده‌رود»، «شکها و لبخندها»، «میوه ممنوعه»، «مدار صفر درجه»، «شب دهم»، «پهلوانان نمی‌میرند» و «فردا بر است» همه مجموعه‌های موفق او هستند. اما او این روزها دیگر حال و حوصله کار کردن ندارد، با موی سیاه‌وارد تلویزیون شده است و این روزها با موی سفید، دلزده و آزرده از شرایط موجود گله می‌کند.

■ ■ ■

■ **کارگردانی سریال‌های «میوه ممنوعه»، «شب دهم» و «در مسیر زاینده‌رود»** شما را یکی از شناخته‌شده‌ترین کارگردان‌های مناسبیتی کرده است. ساخت یک سریال مناسبیتی با کارهای دیگر چه تفاوتی دارد؟ شرایط ساخت سریال مناسبیتی باسریال‌های معمول تلویزیون متفاوت است. در سریال‌های معمولی زمان و فرصت بیشتر و شتاب کمتر است، در نتیجه می‌توان با حوصله و دقت بیشتری کار کرد. اما در سریال‌های مناسبیتی از آنجایی که ضرب‌الاجل زمانی وجود دارد استرس و فشار و تعجیل برای رساندن به موقع کار روی آنتن بیشتر است. در نتیجه دلهره و اضطراب ما هم بیشتر است.

■ **شما فیلمنامه میوه ممنوعه و در مسیر زاینده‌رود را قبل از شروع فیلمبرداری در اختیار داشتید؟** نه، هنوز بعد از ۱۵ یا ۱۶ سالی که از ساخت سریال‌های مناسبیتی در تلویزیون می‌گذرد معلوم نیست چرا کارها همیشه دقیقه ۹۰ تصویب می‌شود!ا موارد استثنایی و خیلی کمی در کارهای مناسبیتی سراغ دارم که در طول این سال‌ها فیلمنامه ۱۰ یا ۱۲ ماه قبل کار مشخص بوده. اما در اغلب موارد کارها در دقیقه ۹۰ تصویب می‌شوند و ما برای تولید تنها سه یا چهار ماه فرصت داریم. اکثر کارهای رمضان در همین زمان محدود کلید خورده، در نتیجه تولید و پخش این سریال‌ها همزمان بوده است. به خاطر دارم در ساخت سریال «میوه ممنوعه» بعضی از روزها سکاتس فردا شب را می‌گفتم و دلهره و تنش و اضطراب ما غیرقابل توصیف بود. برای قسمت آخر سریال «در مسیر زاینده‌رود» تا ساعت شش عصر روز آخر مشغول فیلمبرداری بودیم و (با خنده) سریال قرار بود ساعت ۹ روی آنتن برود. این یعنی تنها سه ساعت زمان برای آهنگسازی، تدوین و کارهای پایانی دیگر. به نظر من کارگردان‌های سریال‌های مناسبیتی در ایران از حیث سرعت رساندن کار روی آنتن در دنیا مقام اول را داشته باشند. با توجه به تجربه کاری ما با کارگردان‌های کشورهای دیگر این نکته را می‌گویم و تصور نمی‌کنم در این زمان کم در هیچ جای دیگر دنیا بتوان سریالی را برای پخش آماده کرد.

■ **با همه سختی‌هایی که سریال‌سازی برای ماه رمضان دارد، یک رقابت شدیدی بین کارگردان‌ها و تهیه‌کنندگان برای گرفتن آنتن رمضان وجود دارد علت این امر چیست؟** حسن سریال‌های ماه رمضان چه در کشورهای اسلامی و چه در ایران در این نکته است که ضرب تماشگاری که در این ماه پای تلویزیون می‌نشینند نسبت به سایر ماه‌ها و فصول سال بیشتر است. بعد از افطار خیلی‌ها در خانه می‌نشینند و وقت خود را با تلویزیون بر می‌کنند و اگر سریالی موفق باشد با مخاطب خود ارتباط برقرار کند می‌تواند به عنوان یک سریال به یادماندنی سال‌ها در خاطر مردم باقی بماند.

■ **از لحاظ بودجه چه طور؟ سریال‌های ماه رمضان بودجه بیشتری به نسبت سریال‌های دیگر دارند؟** نه، تجربه من در این سال‌ها این بوده است که بودجه سریال‌هایی که به شکل غیرمناسبتی ساخته می‌شوند معمولاً بیشتر از بودجه سریال‌هایی است که در ماه رمضان ساخته می‌شود. شاید در نظر گرفتن ظرف زمانی ساخت سریال‌ها برای کسانی که بودجه تصویب می‌کنند علت این امر باشد، در حالی که در سریال‌هایی که در خارج از ایام مناسبیتی تهیه می‌شود زمان تولید طولانی‌تر است طبیعتاً بودجه بیشتری هم اختصاص داده می‌شود. در مجموع می‌توانم بگویم برای تلویزیون ما سریال‌های مناسبیتی خیلی مقرون به‌صرفه است زیرا این سریال‌ها در زمان کوتاهی تولید می‌شود، در نتیجه هزینه تولید کم است، از طرفی مخاطبان در این ایام بیشتر تلویزیون می‌بینند و اگر سریالی بتواند موفق باشد آگهی‌ها و تیزرهای بازاریابی زیادی را در پی خواهد داشت. در نتیجه تولید و پخش این قبیل سریال‌ها برای صدواسیما از نظر مادی بسیار مقرون به صرفه است. دوست تان مردم از همین جا بداند که دستمزدی که ما برای یک سریال دریافت می‌کنیم همان دستمزدی است که روز اول به ما اختصاص داند،

و در اقساطی گاه شش ماه یا یکسال بعد از پخش سریال پرداخت می‌شود. خیلی‌ها فکر می‌کنند آن گروه از ما کارگردان‌ها که چند سریال موفق و به یادماندنی در تلویزیون ساختیم‌ها قاعدتاً باید درآمدهای بسیار خوبی داشته باشیم، در حالی که واقعاً این‌گونه نیست و بیشتر مادی این قبیل آثار موفق در جیب کسان دیگری می‌رود.

■ **ممیزی در ماه رمضان پررنگ‌تر است یا کم‌رنگ‌تر؟ در سریال‌های ماه رمضان دست فیلمساز برای رفتن به سمت خطوط قرمز باز است یا محدود‌تر؟** در رمضان چون فاصله تولید و پخش خیلی کم است طبیعتاً حساسیت‌ها هم بیشتر است.

■ **اتفاقاً من برعکس این مورد را فکر می‌کنم. به نظر می‌رسد چون این فاصله کمتر است مسوولان وقت کمتری هم برای اعمال ممیزی دارند.** ممکن است این نظر شما از جهانی درست باشد، در عین حال حساسیت‌ها هم بالاست. اساساً مشکلی که در سریال‌سازی داریم این است که زمانی که سریال شما یک سریال موفق می‌شود و مردم استقبال زیادی از کار می‌کنند نگرانی شما به عنوان سازنده یک اثر بیشتر می‌شود، به جای اینکه خوشحال شوی نگران‌تر می‌شوی. (باخنده) نمی‌دانم به چه دلیلی میزانی که ضرب توجیه مردم نسبت به یک سریال بالا می‌رود حساسیت مسوولان روی آن سریال بیشتر می‌شود و احتمال ممیزی نیز افزایش می‌یابد. بنابراین در یک جامعه عجیب و غریبی زندگی می‌کنیم و بابت موفقیت کارت به جای خوشحالی باید نگران شوی!

■ **دو سریال ماه رمضان شما (میوه ممنوعه و در مسیر زاینده‌رود) هم اتفاقاً پر از چالش بود.**

اعتقاد من این است که سریالی که چالش میان مخاطبان ایجاد کند، سریال موفق‌تری نیست. سریال خوب سریالی است که بحث ایجاد کند، از این طریق است که یک اتفاق فرهنگی در جامعه رخ می‌دهد. ایجاد فضای گفت‌وگو بین سلاطین و علایق گوناگون راجع به موضوع سریال این‌نفسه حرکت مثبت فرهنگی است. بنابراین اساساً سریالی که چالش‌برانگیز نباشد را سریال موفق‌تری نمی‌دانم. در این چالش هم خب طبیعی است که برخی مواقع موضوع سریال باشند برخی مخالف و این اصلاً به نظر اشکال ندارد.

■ **آیا شما برای انتخاب مضمون و محتوای سریال‌ها بنابن آزاد بودید؟ سفارش کار به چه صورت بوده؟ مدیران به سراغ شما آمدند و سفارش کاری برای رمضان دادند و سپس فیلمنامه‌ای پیشنهاد شده تا شما طری‌ی برای رمضان ارایه کردید و سپس پذیرفته‌شد؟**

هر دو روال بود. ما با کار و طرح خوانستند و ما با هم‌کاران مان در مورد طرحی فکر کردیم و در نهایت آن را پیشنهاد دادیم و هم

تلویزیون

حسن فتحی از مشکلات سریال‌سازی مناسبیتی می‌گوید

خسته‌ام

فاطمه عسگری آزاد

اینکه اصلاً چیزی نخواستند و خودمان پیش‌قدم شدیم، طرحی را از ارایه کردیم و مورد موافقت قرار گرفت و سریال را ساختیم. کارنامه کاری من نشان می‌دهد که من معمولاً آدم سفارش‌پذیری نیستم. اگر کار سفارشی هم بسازم قطعاً خوب از آب در نمی‌آید! حتماً باید یک میفهومی در درون من پرورش پیدا کرده و یک‌جور رفاقت و هم‌نشینی با مضمون مورد نظر در درونم ایجاد شده باشد

■ **میوه ممنوعه به کدام‌یک از این روش‌ها ساخته‌شد؟** موضوع سریال میوه ممنوعه از این قرار بود: زمانی که آقای «بهدی فرجی» مدیریت شبکه دو را بر عهده داشتند به من پیشنهاد دادند که اگر می‌توانم طرحی را برای ساخت و تولید در ماه رمضان آماده‌کنم بنده به اتفاق آقای عقیقه، علیرضا کاظمی‌پور و آقای نازری که بعداً به ما پیوستند طرحی را ساخته و پرداخته کردیم و به شبکه دو ارایه کردیم که تصویب شد و شبکه موافقت خود را با طرح اعلام کرد.

■ **خط قرمز شبکه‌های مختلف چگونه است؟**

بسته به مسوولانی که می‌آیند و می‌روند خط قرمزها هم تغییر می‌کند. یکی از مشکلاتی که طی این سال‌ها داشتیم این بود که با یک چارچوب مدون، معین و مشخصی روبرو نبودیم که تکلیف ما را مشخص کند تا بدانیم در چه وادی‌هایی می‌شود قدم گذاشت و در چه وادی‌هایی نمی‌شود. شاهد مثال من پخش سریال «شب دهم» است. شب دهم دو بار از شبکه یک پخش شد، اولین بار در سال ۱۳۸۰ و بار دوم شش یا هفت سال بعد؛ در پخش دوم متأسفانه بعضی از پلان‌ها و دیالوگ‌ها ناپدید شده است! این شاهد مثالی است که با رفتن یک مدیر شبکه و آمدن تانکون سه بار پخش مجدد داشته است و در نوبت پخش، قسمت‌هایی از این تله‌تئاتر دستخوش ممیزی شده است. این تله‌تئاتر نشان‌دهنده نگاه‌های متفاوت مسوولان مختلف در سال‌های گوناگون و اختلاف سلیقه آن‌هاست و از این نمونه‌ها بسیار است و نمی‌خواهم سرتان را درد بیاورم. در حقیقت یک کلیاتی وجود دارد ولی تفسیری که آن مسوول از این کلیات دارد می‌تواند منجر به این شود که شما حرفی را بزنید یا بگویید یا نایزاد. بخشی از این بایدها و نبایدها و خطوط قرمز تا حدودی با سلیقه و تفکر مسوولی که در زمان پخش آن سریال در مسند کار است پیوند پیدا می‌کند.

■ **دوباره حاضر هستید برای ماه رمضان سریال بسازید؟** آلا دیگه نه! الان بسیار خستادم و راستش را بخواهید خیلی حال و حوصله کار کردن ندارم. شاید این خستگی فقط خستگی من نباشد، خیلی از هنرمندان در این خستگی یا من سهیم‌اند

سریال‌سازی برای ماه رمضان

بسته‌ای جذاب ولی پر در دسر

جذایی است به شرطی که بشود ایده‌های خودمان را به درستی پیاده کنیم». رقابت برای بدست‌یابی به سریال جذاب‌تر، مدیران سیم‌ا را به سمت انتخاب ستاره‌ها سوق می‌دهد، کم نبودند بازیگران یا کارگردانان ستاره‌ای که به دلیل آشنا نبودن با مدیوم تلویزیون نتوانستند با مخاطبان خود ارتباط مناسبی برقرار کنند؛ نتیجه همواره فیلمسازان با مشکلات ممیزی مواجه هستند. اما بی‌نظمی و آماده نبودن سریال‌ها قبل از زمان پخش در ماه رمضان می‌تواند بر کاهش و افزایش ممیزی‌های یک سریال‌ها به طور مستقیم تأثیر گذار باشد. از آنجایی که سریال‌ها در لحظات آخر برای پخش در اختیار شبکه‌ها قرار داده می‌شوند، دیگر مدیران خیلی فرصت اصلاح موارد را ندارند. در نتیجه فیلمسازان می‌توانند امیدوار باشند که اصلاحات کمتری در آثارشان اتفاق می‌افتد. از سوی دیگر آنتن رمضان با توجه به اینکه تمام نگاه‌ها به سمت تلویزیون است، یک آنتن حساس به شمار می‌رود؛ در نتیجه، اختلاف

مصایب سریال‌سازی برای رمضان

■ هنوز بعد از گذشت یک دهه از تجربه سریال‌سازی برای ایام رمضان، مسوولان صدواسیما هر سال نزدیک رمضان که می‌شود ناگهان به فکر بر کردن آنتن می‌افتند؛ انگار که رمضان یک دفعه اتفاق می‌افتد و مسوولان سیم‌ا هیچ‌گونه فرصت برنامه‌ریزی قبلی برای تهیه برنامه‌های این یک ماه نداشته‌اند؛ نتیجه هم بی‌نظمی و بی‌برنامگی در تمام مراحل تهیه، تولید و پخش برنامه‌هاست. اسماعیل عقیقه در این مورد به «شرق» گفت: «شکل در برنامه‌ریزی اولیه شبکه‌هاست. اصولاً تولید فیلم و برنامه‌های تلویزیونی در ایران از یک فرآیند علمی پیروی نمی‌کند. اگر فکر برود این روند علمی باشد، نگارش فیلمنامه و طراحی ایده نیز جزو کار محسوب می‌شد. اما تولید در ایران به معنای فیلمبرداری و پخش است و مراحل قبل از آن اصلاً به حساب نمی‌آید. در نتیجه چند ماه مانده به رمضان، انگار که ماه رمضان یک پدیده نوظهور است، مدیران یک‌دفعه به فکر بر کردن آنتن تلویزیون می‌افتند. در نتیجه کارهای رمضان دیر کلید می‌خورد و غالباً همزمان با فیلمبرداری پخش سریال هم شروع می‌شود.»
فرزاد مومتن از تجربه خود در ساخت سریال نون و ریحون گفت: «تجربه‌ای که من داشتم، به این شکل بود که در ابتدا فیلمنامه‌ای در اختیار نبود، سالی که فیلم «پوپک و مش ماشالا» ساخته شد، برخی تهیه‌کنندگان فیلم را دیده بودند و در نتیجه تصمیم گرفتند که یک کار کم‌دی را به من بسپارند. مسوولان تلویزیون با من تماس گرفتند و پیشنهاد کاری برای رمضان را به من دادند. اما از آنجایی که برنامه‌ریزی دقیقی صورت نگرفته بود، یک سیناپس دو یا سه صفحه‌ای در اختیار من قرار دادند که من هم چیز زیادی از آن نفهمیدم و قرار شد. قسمت‌های سریال نوشته شود. همان سیناپس اولیه که پر از غلط‌های املائی و انشایی بود، برای ۲۶ یا ۲۷ قسمت سریال تصویب شد. دو یا سه هفته پیش از ماه رمضان کار را شروع کردیم و این زمان کم، تمامی عوامل کار از کارگردان، فیلمبردار، تدوینگر، تهیه‌کننده و بازیگران را در یک شرایط دشوار قرار داد. در همان فرصت کم باقیمانده تا فیلمبرداری، حدوداً قسمت‌ها از کل داستان به طور کامل نوشته شد که این قسمت‌های اولیه سریال هم داستان خوب و جذابی درآمد اما باقی داستان در حین فیلمبرداری نوشته می‌شد. برای همین است

که غالباً سریال‌های تلویزیونی رمضان تا قسمت‌های شش یا هفت تحمل پذیرتر هستند اما باقی قسمت‌ها همزمان با شروع فیلمبرداری نوشته می‌شوند. گاهی در یک روز حدود ۴۰ دقیقه از سریال را آماده می‌کردیم. به خاطر دارم در قسمت‌های آخر شرایط بسیار سختی داشتیم، تقریباً هیچ چیزی در روزی که باید روی آنتن می‌رفت آماده نبود. زیرا من زمان کافی برای تهیه کل کار را نداشتم. در واقع انگار مثل یک کور قدم می‌داشتیم و نتیجه این بی‌نظمی و عدم برنامه‌ریزی این است که نه آنچه که ما می‌خواهیم به دست آوریم، نه مجموعه تلویزیون به هدفش می‌رسد و نه مخاطب از کار لذت می‌برد.»
نتیجه این فشارها البته بستری‌شدن تهیه‌کننده سریال «نون و ریحون»، «محمود رضوی» و سی‌وی‌هم بود!
نداشتن برنامه منسجم مدیران سیم‌ا برای ماه رمضان از اعلام برنامه‌ها هر ساله ماه رمضان شروع می‌شود، به صورت بی‌نظمی در پخش سریال‌ها و نرسیدن برخی از قسمت‌ها به آنتن ادامه می‌یابد و سال بعد هم همین آشن و همین کاسه.

بودجه سریال‌های ماه رمضان بیشتر است؟

در مورد بودجه‌بندی سریال‌های ماه رمضان نظرات گوناگونی وجود دارد. فرزاد مومتن، کارگردان نون و ریحون بودجه سریال‌های ماه رمضان را بودجه خوبی می‌داند در حقیقت او می‌گوید بیشترین دستمزد کاری‌اش را در ماه رمضان گرفته است: «انگار در این ماه دست مدیران برای پرداخت‌های مالی بازر است، چون می‌دانند که کار باید به سرعت روی آنتن برود و در لحظه آخر تصمیم‌گیری‌ها صورت بگیرد. به گروه فشار زیادی می‌آید و گاه دو شیفته کار می‌کند، ۱۵ یا ۱۶ ساعت کار در روز، وقت کم خواب و استراحت و همه این شرایط باعث می‌شود که فیلمسازی در ماه رمضان مانند کار در شرایط با آب‌وهوایی محسوب شود، در حقیقت به‌عوامل، سختی کار می‌خورد و دستمزدها بیشتر می‌شود.» اما اسماعیل عقیقه اعتقاد دارد که سریال‌های مناسبیتی با دیگر سریال‌ها در بودجه تفاوتی ندارند: «حقیقت این است که تفاوت زیادی در بودجه سریال‌های مناسبیتی وجود ندارد و ما در این سال‌ها که کار کردیم امتیاز خاصی نگرفتیم.» به نظر می‌رسد اگر حتی تفاوتی در میزان پرداخت مالی سریال‌های رمضان وجود نداشته باشد، از آنجایی که شروع تا پایان این پروژه‌ها بیش از سه تا چهار ماه به طول نمی‌انجامد، تهیه‌کننده‌ها در مدت اندکی می‌توانند تسویه‌حساب کنند. مدیران سیم‌ا نیز دست از این بی‌برنامگی و بی‌نظمی بردارند و حداقل از امروز برای ماه رمضان آینده برنامه‌ریزی کنند.